

KONTRATË BINJAKËZIMI

Përkrahje për Statistikat e Kosovës

RAPORTI I MISIONIT

mbi

2.3.1.4 Përkrahjen e implementimit të planit të veprimit për Llogaritë Kombëtare me fokus te vecantë në Llogaritë Kombëtare Tremujore

Komponenti nr. 2 Llogaritë Kombëtare

Misioni i udhëhequr nga

Clementina Ivan-Ungureanu,
Statistikat e Danimarkës

Mars 2014

Versioni nr 01

--	--	--

--	--	--

IPA 2012

Clementina Ivan-Ungureanu

Statistics Denmark

Sejrøgade 11

DK-2100 Copenhagen Ø

Denmark

Tel: +

Email: iu_clem@yahoo.com

Përmbajtja

Përmbledhje ekzekutive	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
1.Komentet e përgjithshme.....	6
2. Vlerësimet dhe rezultatet.....	6
3. Konkluzionet dhe rekomandimet	11
Aneksi 1. Termat e Referencës.....	14
Aneksi 2. Personat e takuar	19

Lista e Shkurtesave

ANA	Llogaritë Vjetore Kombëtare
BoP	Bilanci i Pagesave
BQK	Banka Qendrore e Kosovës
KKF	Konsumi i Kapitalit Fiks
IÇK	Indeksi i Çmimeve të Konsumit
ESA 95	Sistemi Evropian i Llogarive 95
ESA 2010	Sistemi Evropian i Llogarive 2010
BE	Bashkimi Evropian
BPV	Bruto Prodhimi Vendor
GFCF	Formimi i Bruto Kapitalit Fiks
GFC	Konsumi Final i Qeverisë
HFC	Konsumi Final i Ekonomisë Familjare
IÇI	Indeksi i Çmimeve të Importit
IPA	Instrumenti Para Asociim-Stabilizimit
FMN	Fondi Monetar Ndërkombëtar
TI	Teknologjia Informatike
AFP	Anketa e Fuqisë Punëtore
LLKT	Llogaritë Kombëtare Tremujore
BPVT	BPV Tremujor
ASK	Agjencia e Statistikave të Kosovës
MoU	Memorandum i Mirëkuptimit
LLK	Llogaritë Kombëtare
NACE rev.1	Nomenklatura e veprimtarive ekonomike, rev. 1
NACE rev.2	Nomenklatura e veprimtarive ekonomike, rev. 2
DLLK	Departamenti i Llogarive Kombëtare
NOE	Ekonomia e Pavrojtuar

IÇP	Indeksi i Çmimeve të Prodhimit
R&D	Kërkimi dhe Zhvillimi
SIDA	Agjencioni Suedez për Zhvillim dhe Bashkëpunim Nderkombetar
ASN	Anketa Strukturore e Ndërmarrjeve
STS	Statistikat Afat Shkurta
SUT	Tabelat Ofruese-Përdoruese
TeR	Termet e Referencës

Përmbledhje Ekzekutive

Misioni i dytë i realizuar në komponentin 2 Llogarite Kombëtare, në kuadër të Projektit të Binjakëzimit, kishte si objektiv kryesor analizimin e vlerësimit të bruto prodhimit vendor tremujor (BPVT) për periudhën 2010-2012, ofrimin e rekomandimeve për vlerësimin e tremujorit të parë të vitit 2013 dhe azhurnimin e planit të veprimit në fushën e llogarive kombëtare. Aktualisht, Departamenti i Llogarive Kombëtare i ASK-së është i përfshirë në projektin multi-përfitues të IPA 2011, dhe është përfitues i asistencës teknike nga ana e FMN-së. Në projektin e IPA 2011, ASK ka dy objektiva kryesore: implementimin e ESA 2010 dhe fillimin e implementimit të llogarive kombëtare në baza tremujore; projekti do të përfundojë në Maj të vitit 2014. Asistenca teknike e FMN-së ofron përkrahje për përmirësimin e llogarive kombëtare vjetore me qasjen e prodhimit dhe të shpenzimeve, me çmime aktuale dhe konstante; ky projekt do të përfundojë në Qershor të vitit 2014. Në këto rrethana, Projekti i Binjakëzimit do të ketë rolin kryesor në përkrahjen e zhvillimit të llogarive kombëtare në baza vjetore dhe tremujore në Kosovë gjatë dy viteve të ardhshme (2014 dhe 2015).

Implementimi i BPVT-se ka filluar nën projektin e IPA 2011; hapi i parë i këtij procesi ka qenë elaborimi i serive kohore të të dhënave në baza tremujore, për periudhën 2010-2012, duke përdorur burimet e të dhënave që janë në dispozicion dhe rezultatet vjetore të BPV-së me qasjen e prodhimit dhe të shpenzimeve. Bazuar në metodologjinë e zhvilluar, vlerësimet fillestare për tremujoret e vitit 2013 do të jenë të gatshme gjatë këtij viti, poashtu besueshmëria e rezultateve do të kontrollohet së bashku me vlerësimet vjetore të BPV-së me qasjen e shpenzimeve (Shtator 2014) dhe me qasjen e prodhimit (Nëntor 2014). Në Dhjetor është e planifikuar të publikohet BPVT për periudhën 2010-2013 me qasjen e prodhimit dhe të shpenzimeve, me çmimet aktuale dhe konstante dhe dy tremujorët e parë të vitit 2014.

Plani i veprimit për përmirësimin e llogarive kombëtare, përfshirë Llogaritë Kombëtare tremujore në kuadër të Projektit të Binjakëzimit, është elaboruar gjatë misionit të parë, i realizuar në Janar të vitit 2014. Qëllimet e vendosura janë të bazuara në projektet në vazhdim dhe në planin e punës së ASK-së për vitin 2014. Përmbushjet e tyre nuk varen vetëm nga zhvillimi i llogarive kombëtare, por edhe nga progresi në fushat e tjera statistikore, si statistikatat strukturore dhe statistikatat afat-shkurta, çmimet, statistikatat sociale dhe qasja të burimet e të dhënave administrative. Një Memorandum Mirëkuptimi në mes të ASK-së dhe Ministrisë së Financave (Administrata Tatimore) është nënshkruar në fillim të Marsit 2014 dhe do të sigurojë qasje në të dhënat administrative, sidomos në lidhje me të dhënat financiare të ndërmarrjeve. Një memorandum i ngjashëm është në përgatitje e sipër që të nënshkruhet me Bankën Qendrore të Kosovës (BQK).

Plani i veprimit është shumë ambicioz si i vetëm dhe varet nga zhvillimi i statistikave primare, që kërkohen nga ky plan i llogarive kombëtare. Për përpilimin e llogarive kombëtare në baza tremujore absolutisht është e nevojshme zhvillimi i statistikave afat shkurta (STS) dhe ofrimi i informacioneve në baza të rregullta.

1. Komentet e përgjithshme

Raporti i misionit është përgatitur në kuadër të projektit të Binjakëzimit ‘Përkrahje për Statistikat’. Është misioni i dytë në kuadër të komponentit të dytë të Llogarive Kombëtare.

Objektivat konkrete të misionit ishin:

- Analizimi i vlerësimeve të BPVT për periudhën 2010-2012 dhe
- Rekomandimet për vlerësimin e tremujorit të parë të vitit 2013.

Këndvështrimet dhe vëzhgimet e paraqitura në këtë raport janë ato të konsulentëve dhe jo domosdoshmërisht përputhen me këndvështrimet e BE-së, ASK-së apo Statistikave të Danimarkës dhe partnerëve të tjerë (NI-CO/Statistikat e Finlandës/Istat/Statistikat e Lituanisë).

2. Vlerësimi dhe rezultatet

Gjatë këtij misioni është analizuar zhvillimi dhe implemtimi aktual i llogarive kombëtare tremujore.

2.1 Vlerësimet e BPV në baza tremujore për periudhën 2010-2012 në çmimet aktuale

Rezultat e para të BPVT për vitet 2010, 2011 dhe 2012 me çmimet aktuale dhe konstante janë analizuar gjatë këtij misioni. Aktiviteti në këtë fushë ka filluar me elaborimin e serive kohore të BPVT me qasjet e prodhimit dhe shpenzimeve. Të dhënat vjetore të BPV-së janë ndarë në ‘tremujorë’ duke përdorur metoda të ndryshme të bazuara në burimet në dispozicion.

Burimet statistikore në baza tremujore në dispozicion janë:

- Indikatorët afat-shkurter mbi statistikat e hoteleve: numri i vizitorëve dhe numri i netëve që kanë qëndruar në hotele;
- Indeksi i çmimeve të prodhimit tremujor (IÇP) për minierat, prodhimin dhe energjinë, gazin dhe furnizimin me ujë i bazuar në NACE Rev.1.1; viti 2007 është viti bazë.
- IÇK, i vlerësuar në nivel 4 shifror të COICOP, publikimi ka filluar në vitin 2002;
- Indeksi mujor i çmimeve të inputit në bujqësi për 68 komponente; viti 2005 është viti bazë.
- Indeksi i çmimit të prodhimit në bujqësi për 64 produkte, duke pasur vitin 2005 si vit bazë.
- Duke filluar nga viti 2012, Anketa e Fuqisë Punëtore (AFP) është realizuar çdo muaj në mënyrë që të ofrojë rezultate në baza tremujore. Rezultatet për vitin 2013 do të publikohen deri në fund të Majit të vitit 2014. Për vitin aktual (2014) është paraparë të ofrojë shifra në baza të rregullta, që do të thotë 102 ditë pas përfundimit të tremujorit.

Burimet e të dhënave administrative mujore dhe tremujore janë:

- Qarkullimi mujor i siguar nga Administrata Tatimore. Në Mars të vitit 2014 është arritur një Memorandum Mirëkuptimi në mes të ASK-së dhe Ministrisë së Financave (Administratës Tatimore), në bazë të të cilit 60 ditë pas përfundimit të periudhës dorezohen informacione mujore elektronike në lidhje me qarkullimin, numrin e punësuarve dhe pagave;
- Të ardhurat dhe shpenzimet e Qeverisë në baza tremujore;
- Të dhënat e ofruara nga Agjencioni i Veterinarisë në lidhje me numrin e kafshëve dhe shpenzimet, që i krijon Qeveria për kafshët;
- Pasqyrat financiare të bankave dhe kompanive të sigurimit;
- Bilanci i Pagesave në baza tremujore, i elaboruar nga Banka Qendrore;
- Pasqyrat financiare të kompanisë së energjisë (KEK), postës dhe komunikimit (PTK dhe IPKO) dhe hekurudhës dhe kompanive të transportit ajror.

Për bujqësinë nuk ka informata në baza tremujore. Vlerësimi për periudhën 2010-2012 është i bazuar në prodhimin vjetor dhe në distribuimin e prodhimit sipas tremujorëve nga vendet fqinje (Shqipëria dhe Maqedonia).

Burimet kryesore për vlerësimin e prodhimit në baza tremujore të minierave, prodhimit, tregtisë, transportit dhe shërbimeve të tjera ka qenë qarkullimi i siguar nga Administrata Tatimore. Kjo metodë e përdorur supozon se prodhimi tremujor ka lidhshmëri të drejtpërdrejt me qarkullimin tremujor. Në këtë mënyrë, pjesa e qarkullimit tremujor në qarkullimin vjetor është aplikuar në totalin e prodhimit të atij viti.

Konsumi i ndërmjetëm tremujor (IC) i këtyre aktiviteteve është vlerësuar duke u bazuar në shkallën vjetore të konsumit të ndërmjetëm në prodhim (I/O koeficienti). Supozohet që pjesa e konsumit të ndërmjetëm në prodhim në baza tremujore është e njëjtë me atë në baza vjetore.

Prodhimi dhe konsumi i ndërmjetëm i qeverisë është vlerësuar duke u bazuar në të dhënat tremujore të Ministrisë së Financave. Konsumi i kapitalit fiks (KKF) në baza tremujore është vlerësuar duke u bazuar në vlerat vjetore pjesëtuar me katër.

Prodhimi i ndërtimtarisë është vlerësuar sipas metodës së inputit. Konsumi i ndërmjetëm është kalkuluar duke u bazuar në vlerën e lëndës së parë prej importit (e siguruar nga Doganat) dhe nga prodhimi i brendshëm. Informatat, që kanë të bëjnë me prodhimin e brendshëm janë siguruar përmes një pyetësoi special që i është dërguar nga ana e Departamentit të Llogarive Kombëtare prodhuesve kryesor të produkteve të tilla (cimenti, tullat, xhamat etj.). Konsumi i ndërmjetëm konsiderohet të përfaqësojë 65% të prodhimit. Është vërejtur që vlera totale e prodhimit në ndërtimtari është përfshirë në Formimin e Bruto Kapitalit Fiks (GFCF), që nuk është korrekte. Prodhimi poashtu përfshin riparimet e vogla, të bëra nga ndërmarrjet dhe ekonomitë familjare, të cilat nuk e përfaqësojnë GFCF-në.

Për FISIM dhe për aktivitete ndërmjetësuese financiare të tjera, vlerësimi i indikatorëve në baza tremujore është realizuar në mënyrë të pavarur, duke u bazuar në të dhënat e ofruara nga Banka Qendrore e Kosovës (BQK).

Aktivitetet e tjera janë shpërndarë në mënyrë lineare përgjatë tremujorëve për arsye të mungesës së burimeve të të dhënave; siç është rasti i aktivitetit të sigurimeve, qirasë së imputuar dhe shërbimeve, që ofrohen nga insitucionet jo profitabile që janë në shërbim të ekonomive familjare (ang. NPISHs).

Gjatë misionit, BPV-ja me qasjen e shpenzimeve është kalkuluar në baza tremujore për vitet 2010-2012. Metoda për vlerësimin e Konsumit Final të Ekonomive Familjare (HFC) është vendosur duke u bazuar në qasjen e fluksit të mallrave bazike, për faktin që për momentin asnjë burim i të dhënave në baza tremujore nuk është në dispozicion. Janë vendosur korrelacionet kryesore dhe HFC-ja për vitet 2010,2011 dhe 2012 është shpërndarë përgjatë tremujorëve duke u bazuar në metodologjinë e zhvilluar.

Vlerësimi i GFCF-së sipas tremujorëve është përgatitur për komponentet e mëdha: bujqësi, ndërtimtari, pajisje dhe makineri. Investimi vjetor në bujqësi është ndarë në katër pjesë të barabarta,për shkak të mungesës së burimeve. Vlerësimi i makinerisë dhe pajisjeve është bazuar në të dhënat e importit, të siguruara nga Doganat, siç është vepruar në vlerësimet vjetore. Investimi në ndërtimtari është shpjeguar më lart.

Konsumi Final i Qeverisë (GFC) është vlerësuar duke u bazuar në të dhëna në baza tremujore të siguruara nga Ministria e Financave, duke aplikuar të njejtën metodologji si në kalkulimet vjetore.

Konsumi final i NPISHs është vlerësuar në baza tremujore bazuar në të dhënat vjetore të ndara në pjesë të barabarta. Në të dhënat vjetore, ndryshimet në inventarë janë vlerësuar përafërsisht, duke aplikuar një shkallë rritjeje të vlerave të vitit të kaluar. Vlerësimi i parë i vlerës në baza tremujore është bërë duke i ndarë vlerat vjetore në katër pjesë të barabarta.

Importi dhe eksporti i mallrave dhe shërbimeve është vlerësuar duke u bazuar në të dhënat prej Doganës dhe Bilancit të Pagesave (BoPs).

2.2 Vlerësimet e BPV në baza Tremujore për periudhën 2010-2012 me çmimet konstante

Gjatë këtij misioni janë analizuar vlerësimet e para të BPVT-së me qasjen e prodhimit me çmimet konstante për periudhën 2011 dhe 2012. Në përgjithësi, metoda e përdorur për vlerësime ka përcjellë praktikën vjetore: vlerësimin e ndarë të prodhimit dhe konsumit të ndërmjetëm (IC), Bruto Vlera e Shtuar (BVSH) me çmimet konstante duke qenë diferenca në mes këtyre dy indikatorëve.

Vlerësimi i prodhimit sipas industrisë është bazuar në Indeksin e Çmimeve të Prodhimit (IÇP) dhe Indeksin e Çmimeve të Konsumit (IÇK). IÇP-ja është përdorur për vlerësimin e minierave, prodhimit dhe prodhimit të energjisë; IÇK-ja është përdorur për prodhimin e deflacionit për shërbimet (tregti, transport, sigurime, shërbime tjera biznesore etj.). Prodhimi i bujqësisë në baza tremujore është ulur me indeksin vjetor të çmimeve.

Konsumi i ndërmjetëm (IC) është vlerësuar me çmimet konstante, duke pasur parasysh pjesën e importeve të mallrave dhe shërbimeve në konsumin total. Kosova është një vend me përqindje të madhe të importimit të mallrave, dhe për këtë arsye është vendosur të bëhet deflacioni në mënyrë të ndarë i vlerës së konsumit të ndërmjetëm në baza tremujore, që furnizohet nga prodhimi i brendshëm dhe nga importet. Shkalla e dy komponenteve në konsumin e ndërmjetëm total është siguruar nga Oferta e fundit dhe Tabelave Ofruese-Përdoruese (SUT) të vitit 2007. Për konsumin e ndërmjetëm të importuar është bërë deflacioni duke përdorur Indeksin e Çmimeve të Importit (IÇI), dhe prodhimi i brendshëm në konsumin e ndërmjetëm është kalkuluar për secilin aktivitet me çmimet konstante, bazuar në strukturën e tij dhe në çmimet korrespondente (IÇP dhe IÇK).

Gjatë misionit, është vlerësuar BPV-ja me qasjen e shpenzimeve për vitet 2011 dhe 2012. pvcdo element të HFC-së është bërë deflacioni sipas IÇK-së përkatëse. Për mallrat bujqësore, që sigurohen nga prodhimi vetanë, është përdorur indeksi i çmimeve në bujqësi.

Konsumi final i NPISH-së është vlerësuar me çmime konstante duke përdorur IÇK-në e shërbimeve tjera.

Konsumi i ndërmjetëm dhe BVSH-ja e Qeverisë janë vlerësuar të ndara në çmime konstante. Për komponentet kryesore të konsumit të ndërmjetëm (IC) është bërë deflacioni sipas IÇK-së përkatëse. BVSH-ja tremujore përkatëse e vitit të kaluar është vlerësuar me indeksin e të punësuarve. Për KKF-ne është bërë deflacioni me indeksin e çmimit të GFCF-së. Tregu i prodhimit i qeverisë është ulur me IÇK-në e shërbimeve tjera.

Për elementet e GFCF-së është bërë deflacioni në mënyrë të ndarë. Për lëndën e parë të importuar për ndërtimtari është bërë deflacioni sipas Indeksit të Çmimeve të Importit (IÇI); për vlerësimin e lëndës së parë, të ofruar nga prodhimi i brendshëm në çmime konstante, është përdorur IÇP-ja. Pjesa e konsumit të ndërmjetëm (IC) në prodhim prej çmimeve aktuale është aplikuar në konsumin e ndërmjetëm (IC) në çmime konstante në mënyrë që të mbajnë prodhimin me çmime konstante. Për GFCF-në në bujqësi, është përdorur indeksi i çmimeve në bujqësi. Vlerësimi i investimit në makineri dhe pajisje, me çmime konstante, është realizuar duke bërë deflacionin për çdo element me IÇI-në.

Vlerësimi në çmime konstante i vlerave tremujore të mallrave të importuara është realizuar duke u bazuar në IÇI-në përkatëse. Për eksportin e mallrave, është përdorur IÇP-ja përkatëse; për eksportin e shërbimeve është bërë deflacioni me IÇK-në përkatëse. Për shkak të mungesës të të dhënave, vlerësimi i shërbimeve të importit në çmime konstante është bërë duke përdorur indeksin e përgjithshëm të çmimeve të të dhënave vjetore.

Çdo kalkulim i veçantë është bërë për ndryshimet në inventar me çmime konstante. Vlerat do të analizohen gjatë procesit të balancimit të qasjes së prodhimit dhe qasjes së shpenzimeve.

2.3 Vlerësimi i tremujorit të parë të vitit 2013

Gjatë misionit, është diskutuar metodologjia e vlerësimit të BPVT për vitin 2013 duke u bazuar në burimet në dispozicion, dhe në mungesë të të dhënave vjetore të mangëta, dhe kanë filluar kalkulimet e disa indikatorëve.

Për qasjen e prodhimit, burimi kryesor i të dhënave ka qenë Administrata Tatimore, vlera e qarkullimit, e detajuar sipas aktiviteteve. Nuk ka pasur të dhëna në dispozicion për vitin 2013, kështu që nuk kanë filluar vlerësimet për prodhimin/outputin. Është diskutuar metodologjia, dhe është bërë një vlerësim për vitin 2012, si dhe është elaboruar kalkulimi i tremujorit të parë të vitit 2013. Vlerësimi i prodhimit është bazuar në shkallën e rritjes nominale të qarkullimit, i detajuar sipas aktiviteteve, në nivel dy shifror të NACE rev.1 të aplikuara në vlerën e prodhimit të tremujorit përkatës të vitit të kaluar.

Në mënyrë që të kontrollohet besueshmëria e kësaj metode, është bërë një kalkulim provues për vitin 2012. Rezultat e fituara bazuar në shkallën e rritjes së qarkullimit nuk kanë qenë shumë të ndryshme prej vlerësimeve të bazuara në metodën e shpjeguar më lart. Natyrisht, ky

është një vlerësim i përafërt, por është mënyra e vetme për t'u realizuar, për shkak të burimeve në dispozicion të të dhënave administrative dhe statistikore në baza tremujore.

Vlerësimet për vitin 2013 të BPV-së me qasjen e shpenzimeve do të ndjekin të njëjtën procedurë, që është përdorur për vitet e kaluara. Për GFCF-në janë realizuar disa vlerësime; të dhënat për importin dhe eksportin e mallrave dhe shërbimeve janë grumbulluar dhe nuk ka ndonjë problem për të bërë vlerësimet. HFC-ja do të kalkulohet pas vlerësimit të prodhimit sipas aktiviteteve.

3. Konkluzionet dhe rekomandimet

Gjatë misionit janë ofruar rekomandime specifike në lidhje me kalkulimin e indikatorëve të llogarive kombëtare dhe janë përfshirë në vlerësimet e realizuara.

Eshtë diskutuar dhe dakorduar plani i punës në bashkëpunim me stafin dhe menaxhmentin e Llogarive Kombëtare:

- Vlerësimi i BPVT me qasjen e prodhimit dhe shpenzimit për dy tremujorët e parë të vitit 2013, bazuar në ESA 95 dhe NACE rev.1.
Afati: Fundi i Prillit 2014
- Vlerësimi i BPVT për vitin 2013, tremujorët III dhe IV, bazuar në ESA 95 dhe NACE rev.1.
Afati: Korrik 2014
- Rishikimi i vlerësimit të BPVT për vitet 2010-2013, me çmime aktuale dhe konstante, bazuar në të dhënat vjetore të rishikuara, duke përdorur ESA 2010 dhe NACE rev.2.
Afati: Tetor 2014
- Vlerësimi i BPVT për vitin 2014 për tremujorin e I dhe të II
Afati: Nëntor 2014
- Publikimi i BPVT për vitet 2010-2013 dhe tremujorin e I dhe të II të vitit 2014.
Afati: Dhjetor 2014

Rekomandimet në përgjithësi dhe problemet kryesore në implementimin e BPVT-së janë të paraqitura më poshtë.

- Fusha problematike kryesore për vlerësimet e BPV-së është bujqësia. Së pari rekomandohet, që ekspertët përgjegjës nga Departamenti i Llogarive Kombëtare për vlerësimin e këtij aktiviteti, të bashkëpunojnë ngushtë me ekspertët e Departamentit të Bujqësisë, në mënyrë që të njohin dhe të kuptojnë sa më mirë metodën që përdoret për kalkulimet vjetore. Së dyti, rekomandohet të identifikohen të gjitha burimet e mundshme të të dhënave për vlerësimin në baza tremujore, që mund të sigurohen nga

Ministria e Bujqësisë, Agjencioni i Ushqimit dhe Veterinarisë, por edhe nga asociacionet profesionale. Bazuar në këto informacione dhe në vlerësimin vjetor të indikatorëve të llogarive kombëtare, mund të zhvillohet një metodë specifike për vlerësimet në baza tremujore. Për shembull, vlerësimi i prodhimit të një produkti specifik mund të bazohet në sipërfaqen e mbjellur dhe në fitimin e zakonshëm të prodhimit për njësi të sipërfaqes (hektarëve).

Duke filluar nga Maji i vitit 2014, Departamenti i Bujqësisë (DB) do të përfshihet në projektin multi-përfitues të IPA 2012, me detyrën specifike për përmirësimin e indikatorëve të bujqësisë. Rekomandohet të vendoset një bashkëpunim në mes të Departamentit të Llogarive Kombëtare dhe Departamentit të Bujqësisë në mënyrë që të përfitohet për qëllime të vlerësimeve në baza tremujore.

- Rekomandohet të përmirësohet vlerësimi i prodhimit të ndërtimtarisë dhe integrimi i tij në Llogaritë Kombëtare. GFCF-ja në baza vjetore dhe tremujore përmban prodhimet e përfunduara në ndërtimtari dhe riparimet e mëdha, jo vlerën totale të ndërtimit.
- Rekomandohet të përmirësohen vlerësimet e HFC-së në baza tremujore; të dhënat prej njëjësive speciale, që sigurojnë shërbimet për popullatën si furnizues të ujit dhe avullit, transportit publik, shërbimeve telefonike, energjisë etj., mund të përdoren për vlerësimin direkt të konsumit të ekonomisë familjare.
- Cilësia e BPVT varet nga burimet e të dhënave të përdorura. Është absolutisht e nevojshme të zhvillohen statistikatat afat shkurta dhe të sigurohen rezultate të besueshme, të nevojshme për Llogaritë Kombëtare.

Një prej objektivave të këtij misioni ishte azhurnimi i planit të punës në llogaritë kombëtare, i vendosur në fillim të Projektit të Binjakëzimit. Në këtë plan është paraparë që gjatë vitit të ardhshëm të elaborohen vitet tabelat ofruese-përdoruese (SUT) për vitin 2013. Elaborimi i këtyre tabelave kërkon të dhëna speciale dhe të detajuara për indikatorët ekonomikë dhe një vëllim të madh pune. Ekspertët e Departamentit të Llogarive Kombëtare do mund ta realizonin këtë aktivitet, me mbështetjen teknike në kuadër të projektit të binjakëzimit. Rishikimi i llogarive vjetore i bazuar në ESA 2010 dhe implementimi i BPVT-së do të bëhet deri në fund të këtij viti, kështu që vitin e ardhshëm ata do të mund të përqëndrohen në elaborimin e SUT. SUT te reja (e fundit ka qenë e vitit 2007) janë të rëndësishme për përmirësimin e vlerësimeve të BPV-së vjetore dhe tremujore.

Sa i përket burimeve të të dhënave, vëmendje duhet t'i kushtohet ASN-së për vitin 2013. Kjo përfaqëson të vetmin burim, që ofron detaje për qarkullimin dhe blerjet, që janë të nevojshme

për vlerësimin e indikatorëve të SUT. Në këtë fushë, është e nevojshme një përkrahje e fuqishme për përmirës. Ceshtjet kryesore janë (mos të konsiderohen të vetmet):

- Rishikimi i pyetësorit në mënyrë që të jetë në përputhje me rregulloret e BE-së në fushën e ASN-së, por poashtu t'i përgjigjen nevojave për elaborimin e SUT (detajet mbi qarkullimin, ndryshimet në inventarët e mallrave të përfunduara dhe gjysëm të përfunduara, blerjet sipas produkteve, elementet për kalkulim të tregtisë dhe marzhave të transportit, etj). Duke pasë parasysh strukturën e ekonomisë së Kosovës, do të ishte mirë të kenë dy pyetësore; një me informata të detajuara për ndërmarrjet e mëdha, që përfaqësojnë 70% të qarkullimit të aktivitetit, dhe një më të shkurter për ndërmarrjet e vogla.
- Të përmirësohet mostra dhe procedurat e ngritjes në nivel vendi për ASN-në, bazuar në Regjistrin Statistikor të Bizneseve (RSB) të përmirësuar (kjo poashtu është një çështje e rëndësishme);
- Të përmirësohet cilësia e të dhënave të grumbulluara. Sipas mendimit tim, nëse të do të përdoret e njejta procedure për ASN-në e vitit 2013, që do të thotë të angazhohet një kompani e jashtme dhe anketuesit për grumbullimin e të dhënave, është absolutisht e nevojshme që anketuesit të trajnohen mirë, t'u shpjegohen të gjitha korrelacionet e brendshme të pyetësorit dhe lidhjet me sistemin e kontabilitetit të ndërmarrjeve.
- Të zhvillohet një mjet i TI-së për futjen e të dhënave, në mënyrë që të sigurohet konsistenca e pyetësoreve. Aktualisht, futja e të dhënave bëhet përmes excel-it; pasi të përfundojë ky proces, ekspertët e Departamentit të Statistikave Strukturore të Ndërmarrjeve (SBS) fillojnë të analizojnë të dhënat dhe korrelacionet midis indikatorëve. Në këtë fazë, nëse është problem, është e vështirë dhe merr shumë kohë të identifikohen gabimet (mund të jenë prej futjes së të dhënave, mund të jenë prej përgjigjeve të ndërmarrjeve, etj.).

Është absolutisht e nevojshme që menaxhmenti i Departamentit të Llogarive Kombëtare dhe Statistikave Ekonomike të ketë përkushtimin për arritjen e ketyre objektivave, që do të thotë të elaborojnë SUT për vitin 2013 dhe të përmirësojnë SUT në mënyrë që të marrin të gjitha aktivitetet e nevojshme me pas.

Gjithashtu, është e nevojshme një përkrahje intensive nga projekti i binjakëzimit. Pasi është planifikuar që puna në terren të fillojë në fillim të Majit, është e nevojshme të ketë një mision për pyetësorin dhe dizajnin e mostrës sa më shpejt që është e mundur, mundësisht në fillim të Prillit.

Lidhur me objektivat e vendosura gjatë misionit të parë për llogaritë vjetore, është identifikuar një modifikim. Arritja e objektivave varet jo vetëm nga aktiviteti i zhvilluar nga Departamenti I Llogarive Kombëtare; ajo varet edhe nga të dhënat e siguruar nga drejtimet dhe departamentet e tjera të ASK-së. Në këtë kuptim, rekomandohet që përpilimi i tabelave të urave të konvertimit midis NACE rev.1 dhe rev.2 të përshpejtohet në mënyrë që të finalizohet në Qershor të vitit 2014. Nëse kjo nuk do të përfundojë, i tërë plani i punës, i vendosur për llogaritë kombëtare, do të vonohet.

Aneksi 1. Termat e Referencës**Projekti i Binjakëzimit i BE-së**

KS12 IB ST 01

Përkrahje për Statistikat

Termat e Referencës:**Komponenti 2: Llogaritë Kombëtare**
**Aktiviteti 2.3.1.4: Përkrahje për implementimin e Planit të Veprimit për
Llogaritë Kombëtare me fokus te vecante në Llogaritë
Kombëtare Tremujore**
Afatet:

TeR –data e finalizimit: 17 Shkurt 2014

Fillimi/fundi i aktivitetit: 3-14 Mars 2014

Koha e raportimit: 21 Mars 2014

Rezultatet obligative të komponentit:

Rezultatet obligative	Intervenimi logjik	Standardet	Burimet e informacionit	Supozimet
2.3	Përkrahje në implementimin e Planit të Veprimit për Llogaritë Kombëtare me fokus special në Llogaritë Kombëtare Tremujore	- Raporti i misionit i publikuar në faqen e internetit të projektit - Harta rreguore e detajuar për implementimin e planit të veprimit me fokus te vecante në Llogaritë Kombëtare Tremujore - Afati kohor për implementimin e	- Raportet tremujore të Projektit të Binjakëzimit - Raporti i Misionit - Plani i veprimit, i azhurnuar	- Kapacitet i mjaftueshëm absorbimi - Numër i vogël i stafit i involvuar në implementim - Stafi punon në realizimin e detyrave, që lidhen me projektin, në mes te misioneve - Qasje në

		Llogarive Kombëtare Tremujore, i percaktuar dhe diskutuar		statistikë primare të sakta • Termat e references, të përpiluara me kohë, që paraqesin në detaje detyrat, rezultatet e pritura, pjesëmarrësit në aktivitet dhe agjendën
--	--	---	--	---

Subjekti / qëllimi i aktivitetit: aktiviteti 2.3.1.4

Konsultimi dhe diskutimi me njesinë e Llogarive Kombëtare.

Harta rrugore e Llogarive Kombëtare, e paraqitur në tabelën 2 në raportin e misionit nga aktiviteti 2.1.1 (Vlerësimi dhe azhurnimi i Planit të Veprimit), i udhëhequr nga Graversen dhe Ungureanu, specifikon hapat e nevojshëm (2.1 deri 2.7) për kompletimin e publikimit në baza të rregullta të llogarive kombëtare në baza tremujore. Ky aktivitet është një prej aktiviteteve të para për në këtë drejtim.

Implementimi i llogarive kombëtare në baza tremujore gjatë vitit 2014 është një aktivitet mjaft ambicioz. Për këtë arsye ky aktivitet duhet të përkrahë stafin e ASK-së që të bëjë një detajizim të saktë të hapave, që duhet të ndermerren, dhe një vlerësim të resurseve dhe prioritetizimet e nevojshme.

Rezultatet e pritura nga aktiviteti 2.3.1.4:

Raporti i misionit. Analizimi i vlerësimeve të BPVT për periudhën 2010-2012 dhe rekomandimet për vlerësimin e tremujorit të parë për vitin 2013.

Trajnime në praktike gjatë orarit të punës në lidhje me vlerësimin e BPVT-se.

Stafi i ASK-së:

Mrs. Xhevrie Fetahu, Shefe e Divizionit të Llogarive Kombëtare, Xhevrie.Fetahu@rks-gov.net

Ylli Shala, Zyrtar i lartë i Llogarive Kombëtare, Ylli.Shala@rks-gov.net

Ilir Mazrekaj, Zyrtar i lartë i Llogarive Kombëtare, Ilir.Mazrekaj@rks-gov.net

Emine Bajrami, Zyrtare e lartë e Llogarive Kombëtare, Emine.Bajrami@rks-gov.net

Florijs Krap, Zyrtare e lartë e Llogarive Kombëtare, Florijs.Krap@rks-gov.net,

Nysret Sylejmani, Zyrtar i lartë i Llogarive Kombëtare, Nysret.Sylejmani@rks-gov.net

Besim Mehmeti, Zyrtar i lartë i Llogarive Kombëtare, Besim.Mehmeti@rks-gov.net

Ilir.T. Berisha, Drejtor i Statistikave Ekonomike dhe Llogarite Kombetare,
Ilir.T.Berisha@rks-gov.net

Ekipi i Projektit të Binjakëzimit në ASK:

Udhëheqës i Projektit në ASK, Z. Ilir T. Berisha, Drejtor i Statistikave Ekonomike dhe Llogarive Kombetare, Ilir.T.Berisha@rks-gov.net

Homologu i RTA, Znj. Teuta Zyberi, Zyrtare e Lartë për Marrëdhënie me Jashtë,
teuta.zyberi@rks-gov.net

Ekspertët e vendeve anëtare:

Znj. Clementina Ivan-Ungureanu, Eksperte, Statistikat e Danimarkës, lu_clem@yahoo.com

Stafi i Projektit të Binjakëzimit:

Z. Per Knudsen, RTA, pkn@dst.dk

Znj. Nora Zogaj, asistente e RTA, nzogaj@yahoo.com

Përshkrimi i historikut për aktivitetet

Raporti i Vlerësimit të Adaptuar Global i vitit 2012 (AGA), i përgatitur nga Eurostat-i, deklaron në lidhje me Llogaritë Kombëtare (f. 53-54): Në vitin 2010, ASK-ja, me mbështetjen e IPA-s, ka përgatitur një 'Plan të veprimit për përpilimin dhe publikimin e statistikave gjithëpërfshirëse për llogaritë kombëtare dhe tregun e punës'. Ky plan është në parim një instrument i dobishëm për organizimin dhe zhvillimin e ardhshëm të Llogarive Kombëtare, së bashku me zhvillimin e standardeve dhe burimeve, që janë të nevojshme për rritjen e mbulueshmërisë dhe përmirësimin e të dhënave të llogarive kombëtare.

AGA më tej deklaron që ASK-ja inkurajohet të prodhojë vlerësime fillestare për BPV-ne në baza tremujore, me qasjen e prodhimit dhe të shpenzimeve. Departamentit të Llogarive Kombëtare duhet tu sigurohen të dhëna të cilësisë së lartë nga fusha të ndryshme statistikore, sidomos nga statistikatat e biznesit.

Raporti i misionit të Binjakëzimit mbi Vlerësimin dhe Azhurnimin e Planit të Veprimit (Ivan-Ungureanu and Graversen, Statistikat e Danimarkës) thekson që ASK-ja zhvillon një aktivitet intensiv për implementimin e llogarive kombëtare në baza tremujore. Aktiviteti ka filluar në fillim të vitit 2013, në kornizën e programit multi-përfitues IPA 2011. Implementimi i procesit ka filluar me vlerësimin e BPVT me qasjen e prodhimit dhe shpenzimit për vitet 2010-2012, për të cilat ka pasur në dispozicion të dhëna. Analizimi i rezultateve do të përdoret për të definuar metodologjinë e vlerësimit të BPVT në kohë reale, bazuar në burimet e të dhënave që janë në dispozicion. Në kornizën e projektit IPA 2011, rezultatet fillestare do të prezantohen për 2 tremujorët e parë të vitit 2013.

Ky mision ne kuader te Projektit të Binjakëzimit në ASK mbështet këtë punë me një aktivitet për planifikimin dhe fillimin e implementimit të llogarive kombëtare në baza tremujore.

Aktivitetet, që duhet të ndërmerren:

- Analizimi i vlerësimeve të para të BPVT për periudhën 2010-2012 me çmime aktuale dhe konstante.
- Vendosja e metodologjisë për vlerësimet e vitit 2013 duke u bazuar në burimet e të dhënave në dispozicion.

Rezultatet e pritura janë:

- Raporti i misionit – sipas modelit për raportimin
- Vlerësimet preliminare për BPVT për periudhën 2010-2012 me çmime aktuale dhe konstante.

Rekomandimet për aktivitetet në vijim për implementimin e procesit në lidhje me BPVT.

Aneksi 1. Programi, Mars 2014

Dita	Vendi	Koha	Ngjarja
1	ASK	09.00	Plani javor
		09:30	Analizimi i vlerësimeve të para të BPVT me qasjen e prodhimit për periudhën 2010-2012 me çmime aktuale
		10:30	Pushim për kafe
		11:00	Analizimi i vlerësimeve të para të BPVT me qasjen e prodhimit për periudhën 2010-2012 me çmime aktuale-vazhdon
		12:00	Dreka
		13:15	Analizimi i vlerësimeve të para të BPVT me qasjen e prodhimit për periudhën 2010-2012 me çmime aktuale-vazhdon
		14:30	Pushim për kafe
		15:00	Analizimi i vlerësimeve të para të BPVT me qasjen e prodhimit për periudhën 2010-2012 me çmime aktuale-vazhdon
		16:30	Konkluzionet preliminare
2	ASK	09:00	Analizimi i vlerësimeve të para të BPVT me qasjen e prodhimit për periudhën 2010-2012 me çmime aktuale-vazhdon
3	ASK	09:00	Analizimi i vlerësimeve të para të BPVT me qasjen e shpenzimeve për periudhën 2010-2012 me çmime aktuale
4	ASK	09:00	Analizimi i vlerësimeve të para të BPVT me qasjen e shpenzimeve për periudhën 2010-2012 me çmime aktuale

5	ASK	09:00	Analizimi i vlerësimeve të para të BPVT me qasjen e shpenzimeve për periudhën 2010-2012 me çmime aktuale
6	ASK	09:00	Analizimi i vlerësimeve të para të BPVT me qasjen e shpenzimeve për periudhën 2010-2012 me çmime konstante
7	ASK	09:00	Analizimi i burimeve të të dhënave statistikore dhe administrative në baza tremujore për vitin 2013
8	ASK	09:00	Definimi i metodologjisë për vlerësimin e BPVT për vitin 2013
9	ASK	09:00	Definimi i metodologjisë për vlerësimin e BPVT për vitin 2013- vazhdon
10	ASK	09:00	Diskutimi në lidhje me problemet kryesore të zhvillimit të BPVT
		10:30	Pushim për kafe
		10:00	Rekomandimet për aktivitetet në vijim
		12:00	Dreka
		13:15	Takim mes ekspertëve, udhëheqësit të komponentit dhe RTA

Aneksi 2. Personat e takuar

ASK:

Llogaritë Kombëtare

Ilir Berisha, Drejtor i Departamentit të Statistikave Ekonomike dhe Llogarive Kombëtare,

Xhevrie Fetahu, Shefe e Divizionit të Llogarive Kombëtare

Ylli Shala, Ilir Mazrekaj, Emine Bajrami Florije Krap, Nysret Sylejmani, Besim Mehmeti

SBS dhe regjistri i bizneseve

Hysni Elshani, Shef sektori në Statistikat e Biznesit dhe Muhamet Kastrati, ekspert

Ekipi i projektit:

Per Knudsen, RTA (Resident Twinning Adviser)

Nora Zogaj, Asistente e RTA